

N:o 31.

Af Herr Wallenberg: Om beviljande af räntegaranti för amorteringsobligationer, utfärdade af svenska jernvägsaktiebolag.

Den ställning, uti hvilken många af våra jernvägsaktiebolag befinner sig, är sådan, att den måste påkalla någon uppnärksamhet från statsmakternas sida. Dessa bolag hafva till allt för stort antal ingått uti företag, som i förhållande till deras egna krafter varit allt för stora. Deraf har blifvit en naturlig följd, att jernvägsaktiebolagens skuldsättning är öfverväldigande och att sjelfva aktiekapitalet försvunnit. Icke desto mindre fortfor en delegation af aktieegarne, som faktiskt upphört att ega något i bolaget, att uteslutande handhafva och förvalta, hvad som rätteligen tillhörde dessa senare. Fordringsegarne hafva endast återhållits att göra sina rättigheter gällande af den omständighet, att ingen af dem velat framkalla en katastrof, men fordringsegarnes ställning är till följd af brist på lag om inteckning i jernväg så till vida äfventyrad, att, om jernvägsaktiebolagets direktion förskingrar bolagets dyrbara lösegendom, så kan ingen deremot vidtaga någon betryggande åtgärd. Detta synes mig vara så oegentliga eganderättsförhållanden, att hvad som kan göras, för att rädda det som kan räddas, det bör utan dröjsmål vidtagas.

Huru många gånger har jag icke förgäfvés på detta rum påyrkat, att intet jernvägsaktiebolag borde erhålla koncession å jernvägs anläggande med mindre detsamma vore i besittning af eget kapital, motsvarande minst halfva kostnaden för jernvägens byggande och anskaffandet af den rörliga materiel, som ansågs oumbärlig för jernvägens trafikerande. Riksdagen beslöt i stället, att sådant bolag skulle visa sig vara i besittning af eget kapital och löfte om lån, hvilka siffror tillsammans skulle motsvara jernvägens byggande m. m. Då det egna kapitalet kunde vara huru ringa som helst, så blef från början »konen stäld på sin spets»

och följderna ligga nu i öppen dag. En annan omständighet, som menligt inverkat, men som uteslutande berott af jernvägsaktiebolagen, är den, att jernvägslånen blifvit upptagna med en allt för kort återbetalningstid, hvarunder annuiteten blifvit mera tryckande än om återbetalningen blifvit stäld på längre tid. Till de nu uppgifna anledningarna till många jernvägsaktiebolags betryck, torde äfven kunna läggas den af flera års missgynnande konjunkturer för våra stora näringsgrenar. Af alla dessa omständigheter, som jag dristar benämna grundfel, finner man, att jernvägsaktiebolagens ställning måste vara synnerligen svår, särdeles då dertill kommer, dels att allt för mycket jernvägar bygts på en jemförelsevis kort tid, dels att missgynnande konjunkturer för våra stora näringsgrenar tillstött. Något bistånd förtjenar denna storartade industri, och det torde icke nekas, att den stora lättnad i våra kommunikationer, som åstadkommits genom denna företagsamhet, så till vida jemväl tillgodokommer staten, att den medverkar till möjligheten att genom ökad verksamhet hos näringslivet bereda staten ökade inkomster. Hvad som redan blifvit gjordt, afsåg endast att skyndsamt främja enskilda jernvägsanläggningar, men icke hvarken att betrygga deras ställning eller skydda det kapital, som i jernvägarna nedlades utöfver aktieegarnes vanliga ringa samman-skott. Hvad jag nu ämnar föreslå, afser deremot att betrygga jernvägsaktiebolagens ställning, åtminstone dem bland dessa, som Kongl. Maj:t kan finna vara förtjenta af dylik handräckning. För räntegarantien skulle staten erhålla full säkerhet framför jernvägsaktiebolagets öfriga fordrings-egare, men för ränta på ränta torde staten böra få åtnöjas med den ökade statsinkomst, som högst sannolikt uppkommer derigenom att jernvägsbolagens verksamhet må ostördt kunna fortgå äfven under den tiden, då afkastningen icke motsvarat räntan på jernvägsaktiebolagets skulder.

På grund af hvad jag här anført, får jag vördsamt föreslå, att Riksdagen behagade för sin del besluta,

att öfverlemnna till Kongl. Maj:t att i de fall, Han finner lämpligt, för en tid af högst tjugu år bevilja räntegaranti för amorteringsobligationer, utfärdade af de svenska jernvägsaktiebolag, som derom göra underdånig anhållan; och torde bland vilkoren, som Kongl. Maj:t närmare bestämmer, böra ingå:

- a) att räntegarantien för hvarje år begränsas till skilnaden mellan jernvägens nettobehållning af trafiken och jernvägsbolagets uti obligationerna föreskrifna ränta till högst fem procent;

- b) att så väl jernvägsaktiebolaget som obligationsinnehafvarne tillerkänna staten, för dess med anledning af räntegarantien gjorda utlägg, första in-teckning i jernvägen såsom säkerhet framför redan upptagna obligationslån; hvaremot staten icke skall beräkna ränta på sina utlägg i och för den lemnade garantien;
- c) det eller de jernvägsaktiebolag, som komma i åtnjutande af denna fördel, skola vara underkastade den särskilda kontroll å trafiken, som Kongl. Maj:t kan finna nödigt, och skall det jemväl förbehållas Kongl. Maj:t rättigheten att, med jernvägsaktiebolagets uteslutande under den tid räntegarantien fortfar, genom Kongl. Trafikstyrelsen låta besörja trafiken å sådan jernväg;
- d) till bestridande af kostnaderna för ifrågakommande utgifter med anledning af den räntegaranti, Kongl. Maj:t kan finna för godt att bevilja, skall Riksdagen bemyndiga Riksgäldskontoret att såsom tillfälligt lån mot obligationer på fem och tio år upptaga och på Kongl. Maj:ts requisition tillhandahålla erforderliga belopp.

Stockholm den 27 Januari 1880.

A. O. Wallenberg.

N:o 32.

Af Herr Wallenberg: Om utgifvande af ouppsägbara statsobligationer.

Redan för tio år sedan väckte jag först fråga om införandet af ouppsägbara obligationer. Många och stora äro de utgifter, som under dessa tio år drabbat svenska staten, derföre att man icke velat bringa